

УДК 342.53:342.7:343.4(477)

С.В. Єськов

**ПОТЕНЦІАЛ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ
У СФЕРІ НЕГЛАСНИХ ОБМЕЖЕНЬ
КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ
І ГРОМАДЯНИНА ТА СТАН ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ**

Стаття присвячена визначенню потенціалу парламентського контролю щодо практики негласних обмежень прав і свобод людини і громадянина у протидії злочинності. Розглядаються контрольні повноваження Верховної Ради України, її комітетів, тимчасових слідчих комісій та Уповноваженого з прав людини в контексті сфери негласних обмежень конституційних прав людини і громадянина. Визначаються перспективи подальшого розвитку інституту парламентського контролю в Україні.

Ключові слова: *парламентський контроль; Верховна Рада України; негласні обмеження прав і свобод; протидія злочинності; правоохоронна діяльність.*

Статья посвящена определению потенциала парламентского контроля относительно практики негласных ограничений прав и свобод человека и гражданина в противодействии преступности. Рассматриваются контрольные полномочия Верховной Рады Украины, ее комитетов, временных следственных комиссий и Уполномоченного по правам человека в контексте сферы негласных ограничений конституционных прав человека и гражданина. Определяются перспективы дальнейшего развития института парламентского контроля в Украине.

Ключевые слова: *парламентский контроль; Верховная Рада Украины; негласные ограничения прав и свобод; противодействие преступности; правоохранительная деятельность.*

Article is devoted to the definition of the capacity of parliamentary control over the practice of undercover restrictions on the rights and freedoms in fighting crime. Control authorities of the Verkhovna Rada of Ukraine, its committees, temporary investigatory commissions and the Ombudsman in the context of the undercover restrictions of constitutional rights are considered. Prospects for future development of the institution of parliamentary control in Ukraine are given.

Key words: *parliamentary control; Verkhovna Rada of Ukraine; undercover restrictions of rights and freedoms, combating crime, law enforcement activity.*

Запровадження інституту негласних слідчих (розшукових) дій, яке відбулося внаслідок прийняття нового Кримінального про-

цесуального кодексу України, висуває перед вітчизняними правниками низку першочергових науково-дослідних завдань, одним з яких може вважатися вивчення різновидів демократичного цивільного контролю за застосуванням негласних обмежень конституційних прав людини і громадянина, у тому числі й парламентського контролю за цією сферою. Саме цим пояснюється актуальний та злободенний характер теми, обраної для дослідження, її відповідність вимогам сьогодення та зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Надзвичайна актуальність проблематики парламентського контролю у сфері негласних обмежень тим не менш не означає, що ці питання вже стали сьогодні епіцентром дослідницької активності. Лише в поодиноких дослідженнях йдеться про контрольні повноваження парламенту відносно діяльності міліції (О.Б. Андрєєва), сфери безпеки й оборони (У.В. Ільницька) або правоохоронної сфери (Д.П. Калаянов, К.Б. Левченко). Зважаючи на нечисленність наукових праць присвячених цьому питанню, навряд чи можна вести мову про те, що наявний рівень наукового опрацювання проблеми парламентського контролю у сфері негласних обмежень прав людини у правоохоронній галузі є достатнім для потреб теорії та практики. Така ситуація недвозначно підказує орієнтири для вибору мети презентованого дослідження, якою виступатиме розгляд контрольних повноважень Верховної Ради України відносно практики негласних обмежень прав і свобод людини і громадянина у протидії злочинності, випадків реалізації цих повноважень, а також з'ясування перспектив подальшого розвитку інституту парламентського контролю в Україні відносно досліджуваної сфери.

Хрестоматійним є твердження, що однією з найголовніших та найістотніших ознак правової держави є поділ державної влади на законодавчу, виконавчу та судову. "Все б загинуло, якби в одній особі або установі ... – зазначав Ш. Монтеск'є, – були поєднані ці три влади: влада створювати закони, влада виконувати постанови загальнодержавного характеру й влада судити злочини або тяжби приватних осіб" [1, 290-291]. Надзвичайна корисність концепції розподілу влади, апологетом якої був французький філософ, обумовлена здебільшого створенням системи "стримувань та противаг", яка має, по-перше, не допустити узурпації державної влади, а по-

друге – забезпечити якісну та ефективну реалізацію різних за своєю природою функцій держави шляхом певної спеціалізації владних інституцій. В сучасних інтерпретаціях ідеї поділу влади йдеться й про третій ефект – позитивне сприйняття суспільством "прозорої" влади, себто влади, яка контролюється. Відомий мексиканський дослідник механізмів контролю та нагляду в державному управлінні Д. Валадес з цього приводу вказує: "Постулат про існування декількох "влад" дозволив вельми творчо використовувати цілу низку інституційних приладів і пристроїв, які забезпечують суспільству певний рівень спокою... Таким чином досягнуті різноманітні практичні результати: в механізм влади впроваджуються елементи, що врівноважують, ідея влади стає прийнятною для тих, на кого вона спрямована" [2, 11].

Вкрай потрібним убачається й перехід до позитивного суспільного сприйняття владних повноважень органів розслідування, пов'язаних з негласними обмеженнями, які сьогодні викликають у пересічних громадян хіба що почуття безвихідності, приреченості, беззахисності перед загрозою проникнення держави до приватного життя. Отже, є підстави говорити про формування певного соціального запиту на контролювання сфери негласних обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина у правоохоронній діяльності. Додаткової гостроти ця проблема набуває з огляду на численні зловживання, які мають місце в роботі правоохоронних органів, у тому числі й у діяльності МВС України – головного органу у формуванні та реалізації державної політики у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина від злочинних посягань, боротьби зі злочинністю, розкриття та розслідування злочинів. Так, колегією МВС України при вивченні питання "Про стан дисципліни та законності в діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ і заходи щодо їх зміцнення" звернуто увагу на хибне переконання посадових осіб органів внутрішніх справ, особливо начальників середньої ланки, відносно того, що головним критерієм діяльності міліції є не захист прав і свобод громадян, а розкриття та розслідування злочинів, що штовхає підлеглих на шлях порушення законності, фальсифікації, зловживання владою та перевищення службових повноважень. Констатовано також, що в окремих міліцейських колективах панує ат-

мосфера вседозволеності, безладдя, панібратства та кругової поруки, що розбещує особовий склад, породжує зневагу до службових обов'язків, веде до професійної деградації, порушень дисципліни [3, 1-2]. За цих умов сфера негласних обмежень прав громадян, на нашу думку, потребує уваги до не лише у робочому порядку - засобами й методами судового контролю, прокурорського нагляду, відомчих перевірок - а й уваги з боку вищого керівництва держави, зокрема парламенту.

Незважаючи на ту обставину, що в КПК України ані в главі II "Засади кримінального провадження", ані в главі XXI "Негласні слідчі (розшукові) дії", не згадується про будь-які контрольні повноваження Верховної Ради України стосовно сфери застосування негласних обмежень прав громадян, зокрема в частині втручання у приватне спілкування, тим не менш існують усі підстави для твердження, що реалізація таких повноважень, хоча й епізодично, але має місце. Включення Верховної Ради у систему контролю за практикою застосування негласних обмежень прав громадян у протидії злочинності є цілком закономірним процесом, як з огляду на положення Закону України "Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави", так і з позицій самої логіки розвитку системи кримінальної юстиції. Справа в тому, що розширення можливостей негласного спостереження та використання його результатів у доказуванні не могло не спричинити еволюції контрольного-наглядових інстанцій та їх повноважень у цій сфері. На думку Д. Валадеса така еволюція є звичайним явищем, адже в системі стримувань і противаг, максимально наближеній до ідеалу, зі збільшенням повноважень органу, який реалізує владу, обов'язково відбувається розширення повноважень інших органів, чим врешті-решт і забезпечується баланс [2, 11].

Попри невідповідність, на перший погляд, питань парламентського контролю проблематиці кримінального судочинства через їх приналежність до предмету науки конституційного права, тим не менш ці питання все ж мають бути розглянуті, у тому числі й у процесуальному контексті, адже рекомендації парламентських слухань, висновки тимчасових слідчих комісій та результати роботи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини можуть містити відомості про можливі порушення процесу-

ального законодавства й через це слугувати підставами розслідування злочинних порушень конституційних прав людини у сфері протидії злочинності. Хоча й у ст. 89 Конституції України йдеться про те, що висновки і пропозиції тимчасових слідчих комісій не є вирішальними для слідства та суду, історія українського парламентаризму свідчить про неабиякий суспільний резонанс результатів їх роботи, політичне та правове значення таких рішень.

Стрижневим питанням при з'ясуванні контрольних повноважень Верховної Ради у сфері негласних обмежень у протидії злочинності є встановлення правових засад реалізації цієї функції українським парламентом. Об'єкт та предмет парламентського контролю, а також зміст контрольних повноважень вищого представницького органу визначається Конституцією України, Законом України "Про статус народного депутата України", Законом України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини", Законом України "Про комітети Верховної Ради України". Проте найбільш повно питання парламентського контролю викладено у Законі України "Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави", в якому йдеться про наступні повноваження Верховної Ради України:

- визначення основ національної безпеки, організації Збройних Сил України і забезпечення громадського правопорядку;
- затвердження загальної структури, чисельність, визначення функцій Збройних Сил України, Служби безпеки України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Міністерства внутрішніх справ України;
- визначення при затвердженні Державного бюджету України розмірів витрат на забезпечення оборони, державної безпеки України і громадського порядку із зазначенням конкретного спрямування бюджетних асигнувань;
- розгляд при обговоренні звітів і доповідей Кабінету Міністрів України про виконання Державного бюджету України стану і доцільності використання бюджетних коштів, виділених на потреби національної оборони, забезпечення державної безпеки і громадського порядку;
- обговорення стану реформування Збройних Сил України, інших питань функціонування Воєнної організації та правоохо-

ронних органів держави у форматі "Дня Уряду України" та на парламентських слуханнях;

- визначення порядку збереження державної таємниці при інформуванні громадськості про діяльність Воєнної організації і правоохоронних органів держави;

- надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів України, в тому числі тих, що безпосередньо стосуються Воєнної організації держави і правоохоронної діяльності.

Крім реалізації контрольних повноважень Верховної Радою України, парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції здійснюється на постійній основі також Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (омбудсменом). Згідно ст. 13 Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" за омбудсменом закріплено низку повноважень контрольного характеру, з яких найбільш значущими в контексті досліджуваної тематики є:

1) право вносити в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у сфері захисту прав і свобод людини і громадянина;

2) право безперешкодно відвідувати органи державної влади, бути присутнім на їх засіданнях;

3) право на ознайомлення з документами, у тому числі тими, що містять інформацію з обмеженим доступом, та отримання їх копій в органах державної влади, органах прокуратури, включаючи справи, які знаходяться в судах. Доступ до інформації з обмеженим доступом здійснюється в порядку, встановленому законом;

4) право вимагати від посадових і службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності сприяння проведенню перевірок діяльності підконтрольних і підпорядкованих їм підприємств, установ, організацій, виділення спеціалістів для участі у проведенні перевірок, експертиз і надання відповідних висновків;

5) право запрошувати посадових і службових осіб, громадян України, іноземців та осіб без громадянства для отримання від

них усних або письмових пояснень щодо обставин, які перевіряються по справі;

б) право відвідувати без попереднього повідомлення про час і мету відвідування місця, в яких особи примусово тримаються за судовим рішенням або рішенням адміністративного органу відповідно до закону, в тому числі ізолятори тимчасового тримання, кімнати для затриманих та доставлених чергових частин органів внутрішніх справ, слідчі ізолятори, арештні доми, кримінально-виконавчі установи, міські, районні управління та відділи, лінійні управління, відділи, відділення, пункти органів внутрішніх справ;

7) право направляти у відповідні органи акти реагування Уповноваженого у разі виявлення порушень прав і свобод людини і громадянина для вжиття цими органами заходів;

8) право перевіряти стан додержання встановлених прав і свобод людини і громадянина відповідними державними органами, в тому числі тими, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, вносити в установленому порядку пропозиції щодо поліпшення діяльності таких органів у цій сфері.

Результати контрольної діяльності Уповноваженого знаходять відображення у щорічних доповідях про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні, зафіксовані ним порушення прав і свободи людини і громадянина, виявлені недоліки в законодавстві щодо захисту прав і свобод людини і громадянина. Втім, ознайомлення з цими доповідями дає змогу впевнитися, що жодного разу не було встановлено будь-яких порушень у досліджуваній сфері, як не було і звернуто увагу й на недосконалість законодавства, що визначає підстави та порядок обмеження конституційних прав людини і громадянина у протидії злочинності. Лише у другій щорічній доповіді у позитивному ракурсі висвітлено зміни до кримінального процесуального законодавства, у тому числі й запровадження нової для судів функції – контролю за процесуальними діями досудового слідства шляхом як розгляду скарг учасників кримінального процесу на рішення слідчих органів, так і надання дозволу на проведення окремих слідчих дій під час розслідування кримінальної справи (на проведення обшуку житла або іншого володіння особи, на зняття інформації з каналів зв'язку чи накладення арешту на кореспонденцію).

Певну роль у реалізації контрольної функції українського парламенту мають відігравати також його комітети. Відповідно до ст. 11 Закону України "Про комітети Верховної Ради України" комітети уповноважені на здійснення законопроектної, організаційної, і, нарешті, контрольної функцій. Контрольна функція виявляється при реалізації наступних повноважень: 1) аналіз практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, підготовці та поданні відповідних висновків та рекомендацій на розгляд Верховної Ради України; 2) участь за дорученням Верховної Ради України у проведенні "Дня Уряду України"; 3) контроль за виконанням Державного бюджету України в частині, що віднесена до предметів їх відання, для забезпечення доцільності, економності та ефективності використання державних коштів у порядку, встановленому законом; 4) організація та підготовка за дорученням Верховної Ради України парламентських слухань; 5) організація та підготовка слухань у комітетах; 6) підготовка та подання на розгляд Верховної Ради України запитів до Президента України від комітету; 7) взаємодія з Рахунковою палатою; 8) взаємодія з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини; 9) направлення матеріалів для відповідного реагування в межах, установлених законом, органам Верховної Ради України, державним органам, їх посадовим особам.

Серед комітетів Верховної Ради України профільним з досліджуваних питань є комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. До відання цього комітету згідно Постанови Верховної Ради України № 11-VII [4] належать наступні питання: 1) кримінальне законодавство; 2) законодавство про адміністративні правопорушення; 3) виконання кримінальних покарань та організація і діяльність органів та установ виконання покарань; 4) організація та діяльність органів прокуратури, органів внутрішніх справ, інших правоохоронних органів; 5) оперативно-розшукова діяльність; 6) профілактика злочинів та адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі; 7) організація охорони громадського порядку та громадської безпеки; 8) охоронна і детективна діяльність; 9) державний захист учасників кримінального судочинства та державний захист суддів, пра-

цівників правоохоронних органів; 10) соціальний захист працівників правоохоронних органів та членів їх сімей тощо. В межах реалізації контрольних повноважень зазначеного комітету було забезпечено проведення наступних комітетських слухань: "Про дотримання прав людини в діяльності органів внутрішніх справ" (1 грудня 2010 року), "Про впровадження в практику діяльності правоохоронних органів положень Кримінального процесуального кодексу України" (17 жовтня 2012 року).

Не менш цікавим в контексті презентованого дослідження уявляється також досвід проведення парламентських розслідувань тимчасовими слідчими комісіями. Правовою підставою їх діяльності виступає ч. 2 ст. 9 Закону України "Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави", яка встановлює, що для вивчення, підготовки і попереднього розгляду окремих питань у сфері національної безпеки, оборони, правоохоронної діяльності Верховна Рада України в межах своїх повноважень може створювати тимчасові спеціальні комісії, а для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, – тимчасові слідчі комісії.

Доречним буде пригадати, що безпосередньо сфери негласних обмежень прав людини у протидії злочинності торкалися в своїй роботі 3 тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України:

1) тимчасова слідча комісія, створена у зв'язку з розповсюдженням 9 січня 2002 року в засобах масової інформації фрагментів аудіозапису телефонної розмови лідера політичної партії і голови виборчого блоку "Єдність" Олександра Омельченка та лідера виборчого блоку "Наша Україна" Віктора Ющенка [5];

2) тимчасова слідча комісія з питань розслідування обставин і причин загибелі журналіста Г. Гонгадзе та з'ясування причин зволікання у розслідуванні кримінальної справи [6];

3) тимчасова слідча комісія з розслідування обставин організації підготовки та видання посадовими особами Служби Безпеки України незаконних наказів щодо прослуховування телефонних розмов та стеження за народними депутатами України, суддями Конституційного Суду України, суддями судів загальної юрисдикції і членами Центральної виборчої комісії [7].

I, нарешті, питання парламентського контролю не можна вважати висвітленими остаточно, якщо не розглянути, принаймні

побіжно, практику проведення парламентських слухань, при проведенні яких увага громадськості зверталася на сферу негласних обмежень прав громадян. Так, під час парламентських слухань "Про стан та перспективи розвитку Воєнної організації та сектору безпеки України" 23 травня 2012 року зазначалося (Литвин О.М., голова Верховної Ради України), що сучасний стан національної безпеки в інформаційній сфері кричуще вимагає вжиття невідкладних адекватних заходів, у тому числі створення з урахуванням міжнародного досвіду національних механізмів і структур, які гарантували б ефективну комунікацію влади і держави з громадянським суспільством. Під час виступів було також констатовано (Скибенецький О.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони), що існуюча модель забезпечення державної безпеки у багатьох аспектах спирається ще на радянські підходи, є неадекватною нинішнім умовам. Ця обставина уможливорює невиправдане втручання силових структур у суспільно-політичні та соціально-економічні процеси, провокує їх залучення до виконання невласливих функцій. Відтак сектор безпеки обходиться державі дорого, але це не забезпечує його ефективного функціонування. Неefективність вбачається, зокрема, у випадках, коли правоохоронні органи демонструють неспроможність у розслідуванні резонансних злочинів. Вказувалося також на необхідність виконання резолюцій Парламентської асамблеї Ради Європи щодо демократичних перетворень у секторі безпеки, поступове перетворення сектору безпеки з інструмента контролю і силового примусу влади щодо суспільства на інструмент, що захищає демократичний устрій держави, економічний добробут громадян, мир та процвітання українського суспільства, усунення ризиків перетворення органів безпеки на непідконтрольну суспільству силу [8].

Питання дотримання прав громадян у правоохоронній сфері обговорювалися й під час парламентських слухань "Про реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України і впровадження європейських стандартів", які відбулися 5 жовтня 2011 року. Під час виступів вказувалося (Стретович В.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності), що міліція не може бути вільною від контролю суспільства, тому має бути побудо-

вана ефективна система громадського контролю за її діяльністю. Цю тезу підтримано й іншими учасниками (Мартиненко О.А., голова правління Всеукраїнського громадського об'єднання "Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів") з урахуванням того, що через наявність силових повноважень та прав на обмеження прав громадян органи внутрішніх справ потребують незалежного суспільного аудиту. Зверталася увага (Міщенко С.М., заступник голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ) й на ту обставину, що для ефективної боротьби зі злочинністю, а отже, для реального захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, має бути вдосконалено процесуальне законодавство, що сприятиме підвищенню рівня здійснення кримінального судочинства, залишить незмінними його демократичні засади і процесуальні гарантії законних прав та інтересів учасників процесу. Позитивний потенціал реформи кримінального судочинства простежується, поруч з іншими новаціями, у перспективі запровадження процесуальної фігури слідчого судді, модернізації порядку досудового розслідування, який включатиме гласний та негласний збір і фіксацію інформації про обставини діяння, необхідні для встановлення об'єктивної істини. Реформування системи кримінальної юстиції істотно змінить умови забезпечення прав людини, сформує переконаність особи та суспільства в дієвості принципу верховенства права, підвищить рівень довіри громадян України до інститутів влади загалом і до органів та установ, що здійснюють судочинство, зокрема [9].

Певний інтерес в контексті дослідження становить також розгляд на парламентських слуханнях питань здійснення судово-правової реформи в Україні (16 березня 2005 р.), стану правосуддя в Україні (23 травня 2007 р., 18 березня 2009 р.), на яких обговорювалися критичність ситуації, що склалася у сфері відправлення правосуддя, беззахисність громадян перед системою державної влади, перспективи прийняття нового Кримінального процесуального кодексу, можливості посилення контролю та нагляду за виконанням слідчих дій, що обмежують права громадян тощо.

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо, що варто запропонувати наступні висновки, що стосуються контрольних повнова-

жень парламенту відносно практики негласних обмежень прав і свобод людини і громадянина у протидії злочинності та наявного досвіду реалізації цих повноважень.

По-перше, здійснений у статті аналіз законодавчих положень дає змогу констатувати, що в Україні за роки незалежності сформовано відповідну правову базу, необхідну для реалізації контрольної функції парламенту в досліджуваній сфері. Єдиною плямою на цьому фоні виглядає епопея із проектом Закону "Про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України", який і дотепер не прийнято (наразі очікує на друге читання).

По-друге, є підстави стверджувати про те, що, незважаючи на закріплені у законодавстві потенціал, тема негласних обмежень у протидії злочинності Верховною Радою, її комітетами, тимчасовими слідчими комісіями й Уповноваженим з прав людини розглядалася лише "по дотичній", поверхово. Епізодична увага до цієї проблематики з боку тимчасових слідчих комісій у двох випадках з трьох мала місце, здається, тільки тому, що потерпілими від імовірних порушень виступали народні депутати. Через це не можна не вказати на загрозу поступової мутації інституту парламентського контролю – його дисфункцію як механізму захисту прав і свобод усіх і кожного в Україні з одночасною гіпертрофією як інструменту банального самозахисту депутатського корпусу.

По-третє, необхідним уявляється перехід від фрагментарної до систематичної уваги Верховної Ради до цієї проблеми шляхом запровадження традиції щорічного звіту керівництва правоохоронних органів про кількість застосованих негласних обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, що дозволить розглянути цю практику у дзеркалі стану, динаміки та структури злочинності.

Вважаємо, що реалізація цих пропозицій дозволить створити в інтересах суспільства таку національну модель парламентського контролю, яка б містила у своїй конструкції ефективні засоби викриття порушень законності у сфері негласних обмежень прав і свобод людини і громадянина, їх захисту від свавілля та необґрунтованого застосування державного примусу з боку органів розслідування.

Використана література:

1. Монтескьє Ш. Избранные произведения. – М., 1955. – 799 с.
2. Валадес Д. Контроль над властью. – М.: Идея-Пресс. 2006. – 248 с.
3. Наказ МВС України № 153 від 27 квітня 2010 року "Про оголошення рішення колегії МВС". – К., 2010. – 8 с.
4. Постанова Верховної Ради України від 25.12.2012 № 11-VII "Про комітети Верховної Ради України сьомого скликання" // Офіційний вісник України. – 2012. – № 100. – Ст. 4051. – С. 11.
5. Постанова Верховної Ради України "Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для розслідування обставин порушень конституційних прав людини та громадянина стосовно таємниці телефонних розмов" // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №33. – Ст. 243.
6. Постанова Верховної Ради України "Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування обставин і причин загибелі журналіста Г. Гонгадзе та з'ясування причин зволікання у розслідуванні кримінальної справи" // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №43. – Ст. 427.
7. Постанова Верховної Ради України "Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з розслідування обставин організації підготовки та видання посадовими особами Служби безпеки України незаконних наказів щодо прослуховування телефонних розмов та стеження за народними депутатами України, судьями Конституційного Суду України, судьями судів загальної юрисдикції і членами Центральної виборчої комісії та виконання цих наказів" // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – №25. – Ст. 345.
8. Матеріали парламентських слухань "Про стан та перспективи розвитку Военної організації та сектору безпеки України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl2305112.htm.
9. Матеріали парламентських слухань "Про реформування системи органів Міністерства внутрішніх справ України і впровадження європейських стандартів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://static.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl0510111.htm.

УДК 343.81

О.І. Богатирьова

**ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ СЛУЖБИ ПРОБАЦІЇ
З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ СТРУКТУРАМИ
ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ
У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

У статті розкриваються основні форми взаємодії служби пробації з іншими відомствами та громадськістю у країнах Європейського Союзу щодо досягнення спільних цілей.